

TELŠĖ IŠ JUTKOS

Sutarkime 2025: sutarimas, nešantis žinią apie Žemaitijos sostinę

Rugsėjo 26-ąją Telšiuose nuskambėjo Pasaulinės turizmo dienos šventės baigiamasis renginys „Sutarkime 2025“. Ši šventė jau tapo gražia tradicija – ji ne tik suburia miesto turizmo specialistus, gidus ir bendruomenę, bet ir visą savaitę telšiškius bei miesto svečius įtraukia į ekskursijas, susitikimus ir iškilmingą baigiamąjį vakarą, kurį organizuoja Žemaitijos turizmo informacijos centras.

Visą savaitę Žemaitijos sostinė kvietė miestiečius ir svečius į Pasaulinei turizmo dienai skirtus renginius. Nuo rugsėjo 22 iki 28 d. Telšių gatvės, muziejai ir net Masčio ežeras tapo scena ekskursijoms, pasakojimams, susitikimams ir atradimams.

(Nukelta į 3 psl.)

Akimirka iš „Sutarkime 2025“. Apdovanoti Telšių miesto gidai

Pokalbis su Romualdu Inčirausku: Telšių veidas per meną

Romualdas Inčirauskas Telšiams – ne tik menininkas, bet ir vienas svarbiausių šiuolaikinio miesto veido kūrėjų. Per kelis dešimtmečius iš sovietmečiu nugyvento, apleisto rajono centro Telšiai virto į miestą, kuris šiandien didžiuojasi savo tapatybe. Šiame prisikėlimo kelyje R. Inčirausko indėlis – neabejotinai reikšmingas. Jo rankų dėka gimė Šv. Antano Paduviečio katedros durys, šešios „Didžiosios Žemaičių sienos“ plokštės, miesto meniniai informaciniai stulpai, ženklai žydų diasporos istorijai atminti, pagrindinėje Turgaus aikštėje iš laikrodžio bokšto į miestą žvelgianti įspūdinga meška, pasidabinusi auksuotais šarvais.

Tad šiandien, jaukiai įsitaisę Žemaitijos turizmo informacijos centre, kalbamės su profesoriumi R. Inčirausku – skulptoriumi, medalininku, ilgamečiu Vilniaus dailės akademijos Telšių fakulteto dėstytoju ir daugelio Telšių miesto meno simbolių autoriumi.

Esate gimęs Anykščiuose, bet atradote savo vietą Žemaitijos sostinėje. Kokia ji buvo, kai atvykote?

Taip, nuo 1979 metų esu Telšiuose – tai jau 46 metai. Pradžioje miestas buvo labai pavargęs, šaligatviai duobėti... Tada atsirado architektas Algirdas Zebrasukas, ir viskas pradėjo keistis.

Ar prisimenate, nuo ko prasidėjo Jūsų draugystė su kūryba?

Kai buvau vaikas, mane išvežė pas senelius. Kad nebūtų liūdna, nupirko plastilino. Sėdėdavau ir lipdydavau žmogeliukus, kareivukus... Pusseserė, prisiminus vaikystę, juokauja: „Va, kai mažas buvai, vis sėdėdavai ir lipdydavai...“ O aš jai atsakau, kad ir dabar taip darau. Kūryba man tapo gyvenimo dalimi – profesija tokia.

Romualdas Inčirauskas prie Katedros durų

Idėjos dažnai gimsta natūraliai, kartais net sapnuojų, kad reikia ką nors padaryti; atsibundu ir žinau – jei dabar nepadaryčiau, pradėtų darytis neramu.

Sakoma, kad Telšiuose be jūsų kūrinių net meškos liūdėtų. Ar kada nors skaičiavote, kiek jų jau yra mieste? Na, pirmoji, laikrodžio meška – 1991-aisiais. Dar yra keturios šulinio meškos Turgaus aikštėje, o prie Didžiosios Žemaičių sienos taip pat įkomponuota keletas mano darbų. Tikslaus skaičiaus nesuskaiciuosiu, bet jų tikrai nemažai.

(Nukelta į 8 psl.)

Trumpai apie Romualdą Inčirauską:

gimė 1950 m. rugpjūčio 28 d. Anykščiuose;
1970–1974 m. mokėsi Telšių taikomosios dailės technikume;
1974–1979 m. studijavo Estijos valstybiniame dailės institute Taline;
nuo 1979 m. gyvena Telšiuose;
dėstė Telšių aukštesniojoje taikomosios dailės mokykloje, vėliau – VDA Telšių fakultete.

Šiame numeryje skaitykite:

Apie turizmo naktį ir „Cėbolinės jiedėma“ turnyrą 2025 – 2 psl.
Pašnekesiai su gide Aukse – 4 psl.
Apie Džiuginėnų dvarą – 5 psl.
Apie Žemaičių muziejų „Alka“. Interviu su direktore Eva Stonkevičiene – 6 psl.
Apie Degaičių parką – 7 psl.

METAS KELIONEI! TELŠIUS

EKSKURSIJOS
EDUKACIJOS
DEGUSTACIJOS
RENGINIAI
MUZIEJAI

DVARAI
PILIAKALNIAI
PAŽINTINIAI TAKAI

REZERVUOKITE DABAR
+37061863448

TELSIUTURIZMAS@GMAIL.COM

VISIT.TELSIAI.LT

TURGAUS A. 21, TELŠIAI

Telšiai moka stebinti – nuo ekskursijų iki cibulynės

Rugpjūčio 16-osios vakarą Telšiai vėl nemiegojo – vyko trečioji „Turizmo naktis“, kuri dar kartą įrodė, kad Žemaitijos sostinė moka stebinti ir įtraukti. Mieste tiesiog virė gyvenimas: žmonės užsuko į kavines, lankėsi turizmo centre, Meškų muziejuje, dalyvavo kūrybinėse dirbtuvėse K. Praniauskaitės bibliotekoje, vaikščiojo po gatves, kuriose netrūko nei šypsenų, nei džiugaus šurmulio.

Turizmo naktis Telšiuose šiemet prasidėjo ypatingai – Žemaitijos turizmo informacijos centro komandos dainos „Mažytė sostinė širdies“ akordai pakvietė į tinklalaidę „Iš Jutkos“. Ant sėdmaišių įsitaisę pokalbiui susitiko gidas Andrius Dacius, EUROPE DIRECT Telšiai vadovė Aukšė Valackonienė ir Žemaitijos turizmo informacijos centro direktorius Egidijus Vaškelevičius. Jie dalijosi mintimis apie tai, kokie buvo Telšiai ir turizmas praeityje, kokie jie šiandien ir kaip galėtų atrodyti ateityje. Atviras ir šiltas pokalbis tapo puikia pradžia ypatingam vakarui.

Vakarėjant miestelėnai ir miesto svečiai leidosi į nemokamas ekskursijas, kurias dovanojo gidai Janina Bucevičė, Romėna Kazlauskė, Laura Jonikė, Vaclovas Vaičekas, Julius Tamašauskas, Aukšė Valackonienė ir Andrius Dacius. Ekskursijų maršrutai buvo įvairūs: dalyviai lankėsi Telšių Šv. Antano Paduviečio katedroje, Šv. Mikalojaus Stebukladario cerkvėje, Telšių ješivoje, leidosi į pasivaikščiojimą miesto gatvėmis. Gatvėmis klajojantys dalyviai klausėsi gidų pasakojimų, uždavinėjo klausimus, šypsojosi, fotografavosi ir smagiai bei naudingai leido vėlyvą vakarą.

Netikėtos detalės – senosios durys, akmeninės grindinio plytelės, prabėgusius telšiškių gyvenimus menantys pastatai, paslėptos miesto istorijos – įtraukė kiekvieną vaikštinėtoją. Telšiuose tą vakarą surengta ir interaktyvi ekskursija „Train your brain“, o Biržuvėnų dvaro sodyboje dalyviai gilinosi į vaistažolių pažinimą bei Žolinės tradicijas edukacinėje programoje „Žolynų magija“. Smagų akcentą šventei pridėjo plausto savininko Dainiaus Černiausko dovana – pasiplaukiojimas pontoniniu laivu Masčio ežere, į kurį pateko greičiausiai užsiregistravusieji.

Susirinkusieji Turgaus aikštėje galėjo jėgas išbandyti šachmatų, smiginio ar šaudymo lazeriu varžybose, o šventinę nuotaiką kūrė atlikėjai DJ Mantas, Kęstutis Jablonskis ir Simona Pažemeckaitė, Anžela bei grupė DAR, kurių pasirodymą netikėtai palydėjo vasariškas lietus. Tačiau net ir jis neišgąsdino žiūrovų – „Turizmo nakties Telšiuose“ dalyviai plojo, šūksniais

Azarto netrūko varžantis dailiosios lyties atstovės

palaikė atlikėjus ir leido muzikai užpildyti aikštę. Kiekviena akimirka skambėjo kaip miesto širdies daina. Pagrindiniu vakaro akcentu tapo legendinis „Cėbolinės jiedėmą tornirė“. Ant stalo puikavosi vienas iš Žemaitijos kulinarijų simbolių – šalta svogūnų ir keptos silkės sriuba su bulvėmis. Taisyklės paprastos: kuo greičiau išsėbėti sriubą, tačiau svarbiausia – sriubos negalima gerti, ją reikia sėbėti šaukštu ir pakelti ranką, tik pilnai sukramčius paskutinį bulvės kąsnį. Vaizdas atrodė įspūdingai: prie ilgo stalo, palinkę prie dubenėlių, rimtai nusiteikę dalyviai laukė starto. Nenuostabu, kad ir vyrų, ir moterų komandose pirmąsias vietas iškovojo vietiniai telšiškiai, kurie, ko gero, geriausiai žino, kaip paruošti skaniausią cibulynę ir kaip greičiausiai ją suvalgyti.

Į kovą pirmosios stojo moterys. Pradžią buvo nelengva: vienoms iššūkiu tapo

plastikiniai dangteliai, kol kitos jau sumaniai „darbavosi“ šaukštais, siekdamos greičiau pasiekti finišą. Azarto netrūko – susirinkusieji šūksniais palaikė savo favoritus. Po minutės ir dvidešimties sekundžių pirmoji ranką pakėlė Ugnė Č. iš Telšių – ji tapo čempione. Antrąją vietą iškovojo

Giedrė Ž. iš Lieplaukės (Telšių r.), kuri neslėpė, kad dalyvauja pirmą kartą ir gyrė cibulynę, jog ši tokia skani, kad sėbėti ją buvo tikras malonumas. Trečiąją vietą užėmė telšiškė Nijolė S. – šiame turnyre ji dalyvavo ne pirmą kartą, tad buvo nusiteikusi rimtai, ir pastangos, kaip paaiškėjo, nenuėjo veltui. Čempionės titulą pelniusi Ugnė Č. prisipažino, kad turnyre atsidūrė netikėtai, visai nesiruošusi, bet atviravo esanti tikra žemaitė – cibulynę ji sėbia dažnai ir labai mėgsta.

Vyrų grupėje prie valgytojų prisijungė ir Telšių rajono savivaldybės meras Tomas Katkus, kuris šypsojosi: „Jei nedalyvausi – tikrai nelaimėsi.“ Paklaustas, ar dažnai tenka valgyti cibulynę, meras atviravo, kad ne taip dažnai, nes jis šį Žemaitijos nacionalinį patiekalą labiau priskiria delikatesų kategorijai.

Dalyviai juokavo, kad turnyrai ruošėsi rimtai – kai kurie visą dieną nieko nevalgė, kad ruošų skrandžius. Visi vyrai stengėsi pranokti vieni kitus – sparčiai sėbė sriubą, užkandami bulvę. Ir štai, vos po mažiau nei 50 sekundžių Kęstutis G. iš Telšių pakėlė ranką, taip pranešdamas, kad jau savąją porciją pabaigė. Praėjusiais metais jis taip pat tapo čempionu, tad šiemet apgynė šį titulą. Antrąją vietą iškovojo telšiškis Algirdas A., o trečiąją – Sigitas R. iš Šiaulių. Pastarasis, vienintelis į prizines vietas „prasibrovęs“ kito miesto atstovas, juokavo, kad cibulynę mėgsta taip labai, jog galima sakyti, jog turi

Cibulynės čempionato vyrų kategorijos nugalėtojai

savotišką priklausomybę šiai šaltstriubei. Šiauliškis dalyvavo ir pernai, todėl neslėpė, kad ir šiemet turnyrą aplenkti būtų buvę gėda.

Praėjusi trečioji „Turizmo naktis Telšiuose“ tapo tikru įrodymu, kad miestas moka stebinti, įtraukti ir kurti nepamirštamą atmosferą.

„Žmonės išeina iš savo namų ir jungiasi į pramogas, džiaugiasi, susitinka, šypsosi – tai visai kitokia Telšių patirtis,“ – pabrėžė viena iš ekskursijų dalyvių Rasa. O vienas iš jaunosios kartos dalyvių Rapolas šypsojosi: „Negaliu patikėti, kad taip gražu Telšiuose naktį, kur kiekvienas kampas pasakoja savo istoriją.“ Kita dalyvė Jurgita pridūrė: „Cibulynės turnyras – tikras atradimas, juokėmės ir ragavome kartu su draugais, nuotaika buvo nepakartojama.“

Visa vakaro programa – nuo ekskursijų po miesto gatves, istorines erdves, interaktyvių edukacinių užsiėmimų iki linksmų žaidimų, šventinių pasirodymų bei legendinio cibulynės turnyro – sukūrė nepamirštamą bendrystės jausmą. Tą vakarą Telšiai virto gyvu, šurmuliuojančiu miestu, kuriame tiek mažieji, tiek suaugusieji rado sau įdomią veiklą, juokėsi, stebėjosi ir tiesiog mėgavosi vakaru. Jei šiemet nepavyko dalyvauti, kitamet „Turizmo naktis“ laukia visų, kurie nori atrasti Telšius iš naujo – su istorijomis, skaniais atradimais ir nepamirštamomis akimirkomis.

Biržuvėnų dvaras

DEGUSTACIJA

Biržuvėnų dvaras +370 699 88229

ŽEMAITIŠKI PATIEKALAI

Kopūstienė arba troškinti kopūstai, mėsa, kanapės, kastinys, patarmasas, šmakalas, cibulynė, sūris su medumi, grietzčių blynai, senovinis desertas, kava, arbata, mėtų vanduo

www.birzuvenudvaras.lt

BIRŽUVĖNŲ DVARAS

Bajorų

PATIEKALŲ DEGUSTACIJA

- ✓ Trinta sriuba su skrebučiu
- ✓ Įdaryta kaplūno krutinėlė pagal Gorskienės receptą, patiekama su daržovėmis
- ✓ Paštetas arba liežuvio užkandis, arba silkės sviestas
- ✓ Pyragas su kriaušėmis
- ✓ Balta kava

+370 699 88229

BIRŽUVĖNŲ DVARAS

Grafų patiekalų degustacija

Kepta įdaryta antis, patiekama su keptais obuoliais ir daržovėmis

Julienne sriuba su skrebučiu

Pašteto arba ančiuvų sviesto užtepėlė, arba žuvis drebučiuose

Lietiniai su migdolų įdaru ir uogomis

Karališka kava

+370 699 88229

Sutarkime 2025: sutarimas nešantis žinią apie Žemaitijos sostinę

(Atkelta iš 1 psl.)

Šventės kulminacija – iškilmingas vakaras „Sutarkime 2025“, kurio metu pagerbti turizmo srityje labiausiai nusipelnę žmonės, įteikti apdovanojimai bei lauro lapų vainikas – padėka už širdį, atiduotą mūsų miestui.

Šiomet savaitę prasidėjo nuo nemokamų ekskursijų, kurias dovanojo užburiančias istorijas pasakojantys gidai. Elena Kakanauskienė, Aukšė Valackonienė, Aistė Korkadinovaitė – Šiaudkulienė, Andrius Dacius, Jurgita Jokubauskė, Alma Butvytienė kvietė pažinti Telšius iš naujo – tiek miesto centre, tiek ir už jo ribų. Lankytojai aplankė Žemaitijos kaimo muziejų, Biržuvėnų dvarą, atrado dar nematytus miesto kampelius, o Masčio ežero pakrantėje laukė netikėta dovana – galimybė pasiplaukioti pontoniniu laivu, kurią ekskursijų dalyviams dovanojo Dainius Černiauskas.

Miesto gyventojai ir svečiai iš Šiaulių, Mažeikių, Kelmės, Kretingos, Plungės turėjo galimybę iš naujo pažinti Žemaitijos sostinę: nuo senųjų gatvelių ir istorinių vietų iki paslaptinių kampelių, kuriuos neretai praeiname nė nepastebėdami. „Kasmet atrandu vis ką nors naujo. Atrodo, visą gyvenimą gyvenu čia, o gidų pasakojimai leidžia pamatyti miestą visai kitomis akimis,“ – po ekskursijos kalbėjo telšiškė Genovaitė. Rugsėjo 26-osios vakarą pradėjusios Sv. Mišios Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje už

Šiomet lauro lapų vainiku apdovanoja Vaiva Klingerienė

gieji sulaukė ypatingų prizų: **Aušra V. iš Kauno** laimėjo nakvynę dviem asmenims viešbutyje „Dharma“, **Ričardas M. iš Šiaulių** – žemaitiškų patiekalų degustaciją kavinėje „Senamiestis“, o **telšiškiui Giedriui K.** atiteko smagi ekskursija su gidu po Telšių senamiestį. Tai ne tik malonios dovanos, bet ir padėka už palaikymą ir meilę Telšiams, parsivežusiems dalelę Žemaitijos sostinės į savo namus ir padėjusiems skleisti žinią apie mūsų gražų miestą.

Vienas iš ryškiausių akcentų, „Sėkmingiausi turizme apdovanojimai 2025“.

Initiatyva, tapusi tradicija, šiomet vėl pagerbė tuos žmones, organizacijas bei iniciatyvas, kurios labiausiai prisidėjo prie Telšių krašto turizmo augimo. Šiomet pagerbti šie asmenys ir organizacijos, be kurių Žemaitijos sostinė būtų mažiau žinoma Lietuvoje ir pasaulyje, kurie padeda garsinti Telšių vardą ir laukia turistų:

už skaidrą – laikraščiams „Telšių žinios“ ir „Kalvotoji Žemaitija“, TV3 žinių žurnalistei Egidijai Anglickai bei LNK televizijos laidos „Labas vakaras, Lietuva“ žurnalistei Ligitai Gorodni-

Vakarą užbaigė R. Ščiogolevaitės koncertas

Į šventę susirinko gausus būrys svečių

keliautojus suteikė šventei rimties ir bendrystės. Po mišijų visi rinkosi į naują Mažosios bažnytelės parapijos namų salę, kur šventė pradėta Žemaitijos turizmo informacijos centro sukurto himnu Telšių rajono turizmui „Mažytė sostinės širdies“.

Po jos Žemaitijos turizmo informacijos centro direktorius Egidijus Vaškelevičius padėkojo visiems, prisidėjusiems prie turizmo plėtros Telšių rajone, ir pakvietė sveikinimo žodžius tarti Lietuvos Respublikos seimo narius Agnė Jakavičiūtę-Miliauskienę, Martyną Gedvilą bei Telšių rajono merą Tomą Katkų.

Pastarasis pabrėžė: „Drąsiai galime džiaugtis Telšiais – miestu ir rajonu, koku jis tapo. Kasmet Telšiai ir visas rajonas tampa vis labiau lankomi, o mūsų kraštas įsitvirtina kaip viena patraukliausių vietovių, kurias keliautojai įtraukia į savo planus. Kaip žemaičiai mėgstame sakyti – „kou giliau kapsta, tou daugiau rindi“. Taip ir Telšiai: kuo daugiau svečių čia atvyksta, tuo labiau jie pamilsta mūsų kraštą. Tad linkiu, kad šiomet atradimų netrūktų nei vienam.“

Šventės metu iškilmingai pašelbti vasariškos loterijos laimėtojai. Žemaitijos turizmo informacijos centras visą vasarą kvietė į smagų žaidimą, kuriame, išigiję loterijos numeriais pažymėtus suvenyrus ir atsakę į klausimus, lankytojai turėjo galimybę dar laimėti ir dovanų. Iš 804 dalyvavusių trys laimin-

turizmo sėkmės istoriją.

„Sutarkime!“ kelias prasidėjo dar 2021 metais, kai pirmą kartą Telšiuose Pasaulinė turizmo diena buvo paminėta iškilmingu baigiamuoju vakaru. Tąkart buvo įteikti pirmieji apdovanojimai, o lauro lapų vainikas atiteko Alvydui Jasevičiui bei Daivai ir Henrikui Malūkams už dovaną miestui – atgimusį buvusį Telšių kalėjimą bei pritaikymą Telšių miesto reikmėms. Vėliau ši tradicija stiprėjo: 2022 m. vainikuotas Andrius Dacius už meilę gimtajam kraštui ir ištikimybę žemaičių kalbai, 2023 m. pagerbtas Telšių garbės pilietis, skulptorius profesorius Romualdas Inčirauskas už meno ženklus Telšiuose. Praėjusiais metais lauro lapų vainikas įteiktas floristei Birutei Lekavičiūtei už idėjas, kviečiančias į Telšius.

Kiekvienas šių asmenų savaip prisidėjo prie miesto ir jame gyvenančių žmonių istorijos kūrimo: vieni – per meną, kiti – per kalbą, kūrybą ar bendruomeniškumą.

„Sutarkime“ renginį organizuoja Žemaitijos turizmo ir informacijos centro komanda

čenko;

už plačiai atvertas duris – restobarui „Harmony Lounge“ už sukurta jaukią aplinką ir svetingumą;

už asmeninę iniciatyvą – Lietuvos Skautijos Telšių tuntui už skautišką meškutį Zenoną;

už istorijos kūrimą – Telšių aeroklubui, kuris reprezentuoja Telšius ir visą Žemaitijos regioną iš paukščio skrydžio kaip turizmui itin patrauklų miestą bei padovanojusį nepamirštamą 90-ies metų jubiliejui skirtą šventę, sutraukusią žiūrovus iš visos Lietuvos ne tik į renginį, bet ir į patį miestą;

už tradicijos saugojimą – vaikų ir jaunimo folkloro ansambliai „Čiučioruks“

už turistų trauką – po renovacijos duris vėl atvėrusiam Žemaičių muziejui „Alka“, ir metų partneriams AB „Žemaitijos pienas“, kredito unijai „Germanto lobis“, UAB „Storoma“.

Vakaro kulminacija – lauro lapų vainiko uždėjimas ant labiausiai Telšių turizmui nusipelnusio asmens galvos. Šis ypatingas apdovanojimas skirtas kavinės „Senamiestis“ įkūrėjai ir žemaitiškų valgių degustavimo profesionali bei legendai **Vaivai Klingerienei** už jos išskirtinį indėlį, saugant žemaičių kalbą, papročius ir kulinarinį paveldą. Pati lauro lapų vainiką gavusi moteris neslėpė nuostabos ir sakė: „Net nežinau, kaip čia dėkoti. Ačiū visiems už šį apdovanojimą ir įvertinimą.“ Na, o kiekvienas, kuriam yra tekę sutikti Vaivą bei ragauti jos gaminamų žemaitiškų patiekalų, gali patvirtinti, kad būtent ji savo darbu ir atsidavimu ypatingai praturtina Telšių krašto

Vakarą užbaigė scenos profesionalų – atlikėjos Rūtos Ščiogolevaitės ir pianisto Pauliaus Zdanavičiaus koncertas.

Šių metų šventė „Sutarkime 2025“ dar kartą įrodė, kad turizmas – tai ne tik lankytini objektai ar ekskursijos, bet ir bendrystė.

Ekskursijų gidai, bendruomenės, įstai-

Renginio metu burtų keliu paaiškėjo vasariškos loterijos nugalėtojai

gos ir visi miestui neabejingi žmonės vienijasi tam, kad dar kartą patvirtintų: Telšiai yra vieta, kurioje istorija kuriama drauge. „Sutarkime!“ tapo ne tik renginiu, bet ir gyva miesto kronika, kasmet užfiksuojančia tuos, kurie savo darbais labiausiai praturtina Telšių krašto žavesį, įspūdį ir poveikį. Šventės šūkis „Sutarkime ir kartu kurkime Telšių miesto istoriją!“ gyvas – jis primena, kad tik susitelkę galime padaryti savo miestą dar patrauklesnį – tiek mums patiems, tiek tiems, kurie čia atvyksta pirmą kartą, mieste palieka dalelę širdies ir išveža gerą žinią apie čia gyvenančius žmones ir jų istoriją.

„Meilės savam kraštui laikyti nereikia“

Telšiai – miestas, kur kiekviena gatvė ir kiekviena meška pasakoja istoriją. Gidė Auksė tas istorijas paverčia gyvu pasakojimu, kuris priverčia susimastyti, nusišypsoti ir net išimylėti Žemaitijos sostinę. Gimusi ir užaugusi Kalno gatvėje, ji sako: meilės savam kraštui laikyti nereikia – kuo labiau pažįsti, tuo labiau ji auga. Apie vaikystę Telšiuose, pirmąsias keliones, mylimiausią Katedros aikštę ir kasdienį džiaugsmą lydinčią turistus – mūsų pašnekesys su gide Aukse Valackoniene.

Pokalbį pradėkime nuo Jūsų vaikystės. Kur augote? Ar jau tada jautėte tą žemaitišką tvirtumą, apie kurį šiandien pasakojate turistams?

Gimiau ir augau Telšiuose, tad esu grynakraujė telšiškė.

Jei dar konkrečiau – augau vienoje iš seniausių Telšių gatvių – Kalno. Nesusireikšminsiu ir nesakysiu, kad žemaitiška tvirtybė manyje – nuo vaikystės. Taip, kaip ir kiekvienas žemaitis, turiu stiprų savasties pradą, bet meilė savam miestui, kiekvienam Telšių kampeliui galbūt atėjo tada, kai pradėjau labiau gilintis į miesto ir žmonių istorijas. O gal tai atėjo su sėslymu, amžiumi ar patirtimis?

Kokie vaikystės prisiminimai labiausiai susiję su Telšiais ar Žemaitija?

Sakoma, jei jau gyveni prisiminimais, tai sensti... Bet labiausiai atsimenu tėčio žemaitišką šnektą ir mamos priekaištus jam: „nešnekėk kaip muzikas“, mat ji – pasiūtusi aukštaitę, nuo Kuršėnų. Dar gerai atsimenu tuos namus, kurių niekas neišsaugojo. Akmenimis grįstas gatvės. Knygų kvapą...

Ar vaikystėje turėjote svajonių, susijusių su kelionėmis, istorijomis, galbūt – turistų lydimu?

Ko tik vaikystėje ir jaunystėje neprisvajota! Tikriausiai ilgiausią laiką tarpą svajoju būti mokytoja. Bet juk ir mokytojas – lydėtojas, ar ne? O kur keliausi, jei visas pasaulis uždarytas? Tad tekdavo tenkintis istorijomis apie „šipkarter“ ir nuotrupomis apie gyvenimus ten kažkur toli, toli. Arba tėčio ir mamos tikromis ir išgalvotomis istorijomis. Na, o pirmoji, tikra, rimta kelionė užsienin buvo į JAV. Tada, kai pradėjo kvėpėti išsilaisvinimu. Va tada jau supratau, kad ieškosiu pažinčių su kelionėmis.

Kaip gimė sprendimas tapti gide? Kas pastūmėjo šiuo keliu?

Važinėdama ar vaikščiodama po Telšius vis pastebėdavau telšiškius gidus ir pagalvodavau, kaip jiems nepabosta diena iš dienos pasakoti tą patį, o

Gidė Auksė su ekskursijos dalyviais

išgirdus jų istorijas apie miestą, vis šmestelėdavo mintis, kad ir aš turėčiau savų istorijų ir galėčiau jas dovanoti turistams. Tikriausiai manyje išvelgęs tai, ko pati net neįtariau turinti, tapti gide mane stumtelėjo Žemaitijos turizmo informacijos centro direktorius. Tad taip ir įsijungiau į kasdien keliaujančių su turistais grupę. Ir galiu pasakyti, kad turistams pasakoti kasdien tą patį tikrai nenuobodu – kiekvienas pasivaikščiojimas, kiekviena grupė duoda skirtingą jausmą, o kiekvienas pasakojimas – kitoks.

Kaip per pastaruosius metus keitėsi turistų poreikiai? Ar pastebite, kad žmonės ieško kitokios – įtraukiančios, autentiškos – patirties?

Kaip gyvenimas nestovi vietoje, taip ir žmonės, įtakojami madų, socialinių gyvenimų, net geopolitinių iššūkių. Bet „Duonos ir žaidimų! Duonos ir žaidimų!“, kuomet Romos minia šaukė, reikalaujama iš savo valdovų nemo kamo maisto ir nemokamų pasi linksminimų, išlieka. Tik dabar dažniausiai visa tai retokai būna nemokama. Tad kalbėti apie besikeičiančius turistų poreikius – ne man.

Visuomet jiems reikia patrauklumo, žaismės, trupučio flirto, išmonės, šmaikštumo, širdies ir, be abejo, žinių. O visa kita – praeina.

Ar yra pasakojimų ar istorijų apie Telšius, kurios ypač įstringa turistams?

Kokie Telšiai be meškų, be legendų? Be žydų gyvenimų Telšiuose? Be mažosios architektūros stebuklų? Be mūsų, gidų, bendruomenės ir mokymosi vieni iš kitų? Visa tai ir traukia turistus į mūsų miestą. Visa tai, tikrai, ir įstringa. Todėl jie grįžta ir grįžta. Ir dar atsiveža savuosius.

Gal prisimenate kokį linksmą ar netikėtą nutikimą ekskursijos metu, kuris iki šiol kelia šypseną?

Nesinori atskleisti visų paslapčių, kas įvyksta tarp manęs ir grupių, kurias lydžiu. Kiekvienas nutikimas, jis tikėtas ar ne, žavi, moko, įmeta savąjį akmenuką į mano patirtis. O pačiose netikėčiausiose situacijose išgelbėja humoras ir kruopelytė diplomatijos. Bet, kaip minėjau, kiekviena grupė, kiekvienas pasivaikščiojimas – netikėtumas: oras, laikas, nuotaika, sutinkami žmonės – įtakoja viską ir visi. Net buvęs Telšių pagrindinės gatvės remontas, kuris daugeliui kėlė nepasitenkinimą, man buvo nauja istorija su nuotykiiais. Ypač vedant vaikų grupes. Reikalingas tik teisingas požiūris (šypsosi).

Vedate ekskursiją „Atrask Telšių meškutes“, skirtą vaikams. Kaip sekasi įtraukti jaunuosius klausytojus? Kaip užmezgate ryšį su vaikais?

Kuo jaunimas labiau aktyvesnis, tuo man įdomiau. Čia ir vėl galioja taisyklė, kad reikia žaidimų, kad viską išsprendžia žaismė (ir dažnu atveju – magija). Ar jūs esate bandę įdėti savąją kairiąją priekinę leteną į pirmosios oficialiosios Telšių meškos leteną? Man, pavyzdžiui, ji trenkia, mane it elektra nupurto. O dar jei ji šlapia... Pabandykite! O kodėl mane ji purto, tik

aš galiu pasakyti. Tad su vaikų grupėmis ganėtinai ilgai mes stabtelim prie jos. Kai išsiaiškinam viską iki galo, keliaujame skaičiuoti meškučių.

Kaip vertinate Žemaitijos turizmo informacijos centrui talkinančių gidų komandą? Kuo ji išskirtinė?

Tikriausiai visoje Lietuvoje, neskaiciuojant didžiųjų miestų, nėra tiek savam pomėgiui atsidavusių gidų, kiek yra Telšiuose. Jie nuostabūs! Būti gidu Telšiuose – gyvenimo būdas. Kiekvienas su savomis istorijomis, miesto matymu, su savais žinių bagažais. Širdis dainuoja! Tik mokytis ir mokytis iš kiekvieno. Net ir didžiųjų miestų gidams. Nepykite, tie, kurie skaitote, bet jų žavesys ir žinių pateikimas miesto svečiams yra dar viena priežastis, kodėl į miestą traukia turistai. Aišku, savo sėkminga rinkodara prisideda ir Žemaitijos turizmo informacijos centro komanda.

Jūsų manymu, kodėl Telšiai per pastaruosius metus tapo tokiu traukos centru turistams? Kas nulėmė šį proveržį?

Žmonės. Tik žmonės, kuriems rūpi, kokiame mieste mes gyvename, ką mes turime. Ir kuo galime dalintis su kitais. Nemažą vaidmenį vaidina ir tie, kurie sugeba puikiai pristatyti mūsų Žemaitijos sostinę. Bet ir vėlgi – žmonės.

Esate ne tik gidė, bet Žemaitijos turizmo informacijos centre vykdyte ir projektą „EUROPE DIRECT Telšiai“. Kaip šis projektas įsiliejo į turizmo informacijos centro veiklą? Ką jis atnešė vietos bendruomenei?

Aš mėgstu pajuokauti: esu seniausiai pastate dirbantis asmuo. Man turizmo centras, išskyrus keletą metų – visuomet šalia. Tad ir projektas „EUROPE DIRECT Telšiai“ kažkaip it nejučia, organiškai įsiliejo į turizmo centro veiklą. Pagaliau, ir mūsų misija ta pati – informuoti. Kai randi bendrą sąlyčio tašką, labai paprasta eiti koja kojon. O ką davė ar duoda ta draugystė, gali atsakyti tik patys bendruomenės atstovai, kurie mato ir gali vertinti mūsų su turizmo centru bendromis jėgomis vykdomas veiklas.

Kaip Jums pavyksta išlaikyti meilę savo kraštui?

Meilės savam kraštui laikyti nereikia. Ji yra arba ne. Sakoma, ko nepažįsti, to bijai. O aš pasakysiu: kuo labiau žinai, kuo artimiau susipažįsti, tuo labiau ji auga ir įauga. Ir tai yra meilė.

Kaip apibūdintumėte gerą gidą? Kokios savybės, Jūsų manymu, būtinos šiai profesijai?

Ale paklausėte kaip apie sutuoktinį (juokiasi). Aukštas, gražus. Juokauju. O kaip jūs įsivaizduojate? Užmerkite akis. Ir ką piešia vaizduotė? Vą toks ir yra. Jis – visoks: smalsus, išskirtinis, šmaikštus, turintis daugybę žinių ir dar vis ieškantis ir ieškantis. Vakar – protingas. Šiandien jis – išlaikytas. Rytoj – žaismingas. Poryt – galbūt koketuojantis. Visoks. Svarbiausiai – mylintis savąjį miestą ir įsiliejantis į jį ir jo kuždančias istorijas.

Jei turėtumėte tik vieną valandą parodyti žmogui Telšius – kur jį vestumėte ir ką papasakotumėte?

Man valandos mažoka! Bet ją galėtume praleisti mano širdies vietoje – Katedros aikštėje. Tik žinau, kad laiko garantuotai neužtektų.

Ir pabaigai – Aukse, ką Jums reiškia Telšiai?

Truputį teko gyventi lygumų krašte. Ir tas jausmas, kai važiuojant nuo Šiaulių, prieš Eigirdžius, toluomoje pamatai Katedrą... Pradeda plazdėti širdis, pilvė šokti drugeliai. It prieš pasimatymą, kuriam ilgai ruošėsi ir laukei. Vą toks jausmas. Ir jis yra. Jis išliko. Na ką aš čia išvedžioju, sakau tiesiai šviesiai: MEILĖ.

EKSKURSIJA TELŠIUOSE

**Atraskite
Telšius su gidu
ir išgirskite
miesto istoriją!**

**Daugiau informacijos
telefonu:**

+370 618 63448

Džiuginėnų dvaras: ramybės sala Telšių pašonėje

Vos keturi kilometrai nuo Telšių miesto šurmulio, Džiuginėnuose, stūkso medinis, jausmus ir istorijomis alsuojantis Džiuginėnų dvaras. Tvarkingas, turintis šeiminingus, jis vis dar primena didingos bajorų praeities laikus. Ši vieta mena ne vieną garsią Žemaitijos pavardę – čia gyveno didikų Nagurskių ir Gorskių giminės, savo gyvenimo etapą praleido ir lietuvių literatūros klasikė Julija Beniusevičiūtė-Zymantienė. Dvaras išlaikė ne tik senųjų laikų dvasią, bet ir unikalią architektūrą, o jame saugomos istorijos šiandien pasakojamos ne tik per dokumentus, bet ir per gyvą atmintį bei žmonių liudijimus.

Džiuginėnų dvaras

Kazimieras Gorskis dukrą Vandą Teresę ištėkino už žymaus Varšuvos gydytojo

Džiuginėnų dvaro istorija siekia XVI a., kuomet šioje vietovėje įsikūrė garsios Žemaitijos bajorų giminės – Nagurskiai, vėliau – Gorskiai. Pirmasis dvarą valdė Martynas Nagurskis, paminėtas dar 1594 m., vedęs žemaitę Barborą Laucevičiūtę. Šeima dvarą laikė savo giminių lizdu ir per šimtmečius išaugino ne vieną valstybininką.

XVIII a. viduryje Nagurskiai pastatė barokinio stiliaus medinius rūmus, kurie iki šių dienų išlaikė savo stačiakampio plano tūrį. Klasicistinio ir romantinio stiliaus bruožai rūmuose atsirado vėliau, kai 1791 m. dvarą įsigijo Žemaitijos kunigaikštystės rotmistras Liudvikas Baltramiejus Gorskis. Jo sūnus Aleksandras ir anūkas Zigmantas Kazimieras Gorskis rūmus modernizavo, pritaikydami prie laikmečio mados – pakeitė stogą, perplanavo patalpas, pristatė portiką su keturiomis kolonomis ir įrengė romantizmo laikmečio verandą. Dvaro interjere iki šiol išliko vertingų detalių: rombais dekoruotos medinės durys, fragmentinis ažuolinis parketas, baltų kokių krosnys su palmetės ir gulbių motyvais – visa tai liudija buvusių šeiminingų skonį bei kultūrinį paveldą. Ypatinga dvaro detalė – trys seni maumedžiai – jie mena XIX a. pabaigą, kai Zigmantas

Nemažai apie Džiuginėnų dvaro istoriją gali papasakoti gidas Andrius Daciųs

Severino Fabijono Perkovskio. Ši pora vasaras leisdavosi Džiuginėnuose leisdavo vasaras, o kiekvieno iš trijų vaikų – dukros Jadvygos Elžbietos bei dvynių Juozefo ir Tadeušo – gimimą pažymėdavo pasodintu medžiu. Šiems maumedžiams jau daugiau nei šimtas metų.

Perkovskių laikotarpis – ypatinga dvaro istorijos atkarpa. Jų vaikai tapo paskutine bajoriškąja karta, aktyviai rūpinęsi dvaro išsaugojimu ir atnaujinimu. Nuo 1931 m. jie ėmėsi restauracijos darbų: puoselėjo architektūrą, verandą, interjerą, aplinką. Dvaras buvo vadinamas viena geriausiai prižiūrimų rezidencijų Žemaitijoje, o visa vietovė alsavo dvasiniu tęstinumu.

Visi trys vaikai pasirinko skirtingus kelius, bet vienijo juos kultūrinė dvasia – Tadeušas tapo diplomatu, Jadvyga Elžbieta – mokytoja, atsidavusia švietimui, o Juozefas – žemaičių kultūros sergėtoju: rinko liaudies meno pavyzdžius, piešė, fotografavo, kaupė archyvą, palaikė ryšius su garsiais to meto kūrėjais Pauliu Galaune, Vincu Krėve-

Mickevičiumi, Adomu Galdiku. Deja, karo audra nutraukė jų darbus: Tadeušas 1942 m. žuvo, o Juozefas mirė 1940 m. ir palaidotas prie dvaro kapavietės. Tačiau jų palikimas – gyvas: tai ne tik moksliniai leidiniai, piešiniai ar fotografijos, bet ir dvasia, kuri Džiuginėnuose tebėra jaučiama iki šiol.

Šiandien šis vaizdas liudija ne tik apie praeities didybę, bet ir apie jauką, gyvybingą dvaro gyvenimą. Džiuginėnų dvaras išsiskiria ne tik architektūra ar peizažu – ypatingą atmosferą čia kūrė ir kasdienis gyvenimas. Kaip ir daugelis kitų, čia gyvenusių žmonių,

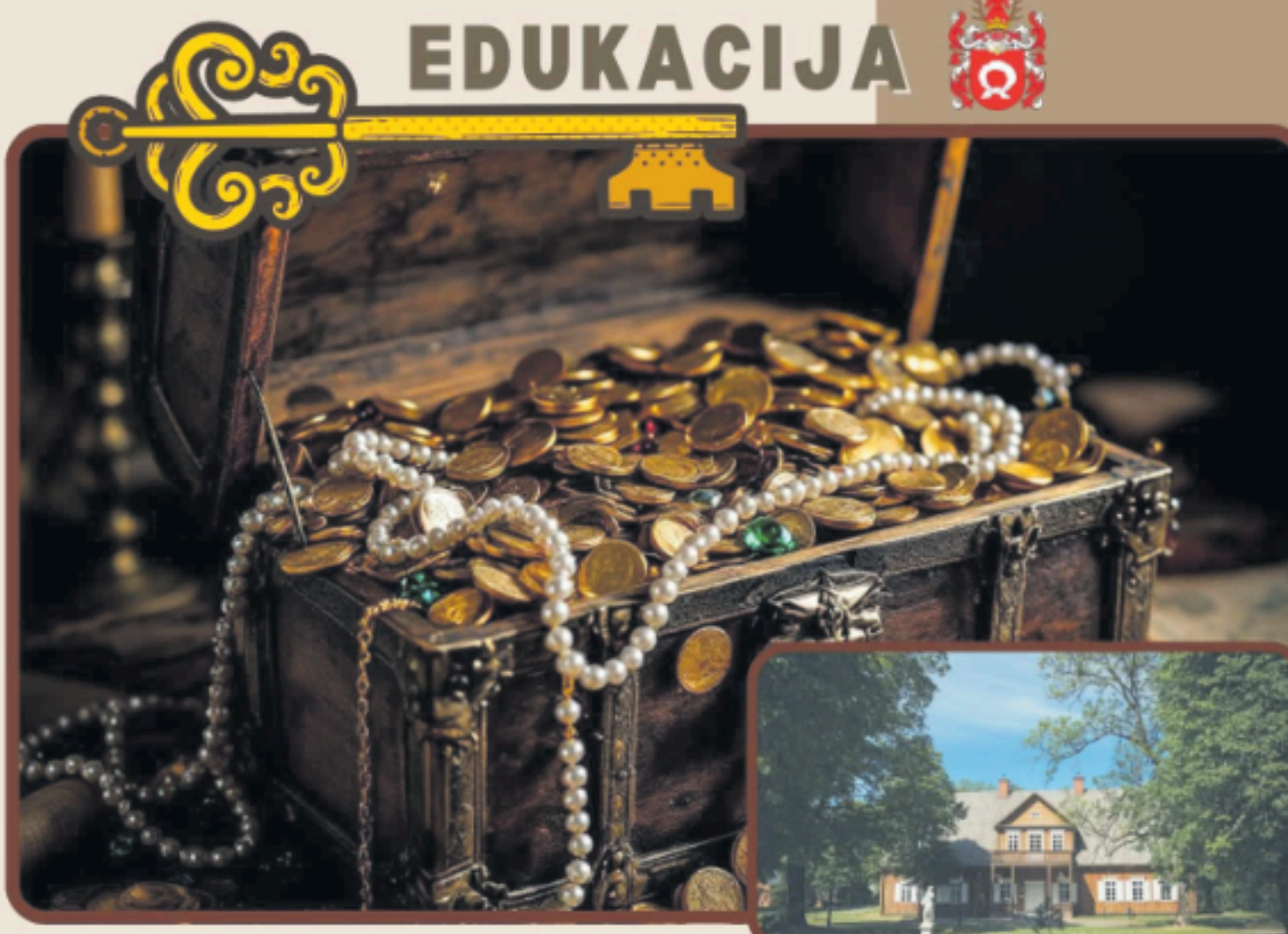
Džiuginėnų dvaro šeimos palikuonė Magdalena Gorskytė-Komarovska dvarą prisimena su šiluma.

Savo atsiminimų knygoje ji vaizduoja Džiuginėnus kaip paprastos vasaros atostogų oazę, kur rytais kvėpėdavo rūkyta mėsa, gilių kava ir keptais obuoliais, o vakarais dvaro kieme, po kaštonu, šeima vakarieniaudavo prie ilgo stalo. Miegota ant šienų prikimštų čiužinių, o prausiamasi kambaryje, į dubenį ant suolelio pilamu vandeniu. Panašų ryšį su šia vieta jautė ir kita iškili asmenybė – rašytoja Julija Beniusevičiūtė-Zymantienė, visiems geriau žinoma kaip Žemaitė. Pasak Žemaičių kultūros draugijos Telšių pavieto pirmininko Andriaus Daciaus, pora metų, praleistų Džiuginėnuose, galėjo būti patys gražiausi jos gyvenime. Kaip šmaikštavo A. Daciųs, jei ne ta nelaiminga meilė, jei ne Laurynas, gal ir nebūtų buvę Žemaitės knygų. Būtent čia ji sutiko savo būsimą vyrą Lauryną Zymantą.

Anot A. Daciaus, rašytojos kūrybinį kelią paskatino ne tiek brandūs amžius, kiek asmeniniai išgyvenimai. Jo žodžiais, Žemaitė dvare „priveizijė seną, nežanuotą puoną seserį“, o vedybas galėjo lemti motinos noras apsaugoti dukrą nuo aplinkinių kalbų – juk laukėsi dar nebūdama ištėkėjusi. Bėgant laikui, dvaras, kaip ir visa Lietuva, keitėsi, mainė savo paskirtį ir išvaizdą. Sovietmečiu jis buvo nacionalizuotas, tačiau kultūrinė ir istorinė jo reikšmė neišnyko – čia veikė mokykla, buvo sukauptas vertingas archyvas su keletu tūkstančių dokumentų, siekiančių XVI amžių. Nors šis lobynas nėra pilnai išlikęs, jis vis dar yra vertingas šaltinis istorikams ir kraštotyrininkams. Na, o šiandien dvare gyvena trys šeimos, kurios vėl įneša gyvybės ir judesio bei tęsia Džiuginėnų istoriją.

Taigi, Džiuginėnų dvaras – vieta, kiekvieną užklydusįjį viliojanti ne tik architektūros derme – nuo baroko iki liaudiško klasicizmo, romantizmo ir istorizmo – bet ir gyva dvasia, kurią praturtina žmonės, legendos, medžiai kieme ir pro langą matomas piliakalnis. Tai – vieta, kur tyliai kalba istorija, persipindama su aplinkinių pasakojimais.

EDUKACIJA

LOBIŲ PAIEŠKOS

BIRŽUVĖNŲ DVARE

Kviečiame į nuotykių kupiną kelionę, kurios metu leisitės į paslaptingą lobių paiešką. Jūsų lauks įdomios istorijos, galvosūkliai bei netikėti atradimai.

REGISTRACIJA +370 699 88229

Džiuginėnų dvaro prieangis

Žemaičių širdis po muziejaus stogu

Telšiuose, ant Žaliosios kalvos, greta Maščio ežero kranto, išsikūręs Žemaičių muziejus „Alka“ pasakoja Žemaitijos istoriją, atskleidžia žmonių gyvenimus, jų kūrybos ir kasdienybės spalvas. Muziejaus ekspozicijų salėse praeitis atsiveria ekspozituose, o kartu kviečia pažvelgti į tai, kaip kultūra tęsiama dabartyje. Žemaičių muziejus „Alka“ – tai ne tik muziejus – tai gyvas pasakojimas apie Žemaitijos praeitį, žmones, jų meną, buitį ir svajones. Kiekviena šio muziejaus salė, kiekvienas eksponatas – tarsi langas į praeitį, o kartu – ir tiltas į ateitį.

Nors muziejus oficialiai įkurtas 1932 metų vasario 16 d., jo ištakos siekia 1922-uosius, kuomet Telšių mokytojų seminarijos direktorius Juozas Gedminas ėmė rinkti pirmuosius muziejinis eksponatus, taip padėdamas pamatus būsimam Žemaitijos kultūros centrui. Šį darbą tęsė istorikas ir kraštotyrininkas Pranas Genys, kuris tapo viena svarbiausių muziejaus kūrimo figūrų.

Iš pradžių „Alka“ glaudėsi įvairiose laikinosiose vietose – Telšių mokytojų seminarijoje, tuometinėje „Saulės“ gimnazijoje, netgi nuomojamose patalpose, kol pagaliau 1932 m. Senovės mėgėjų draugija „Alka“ ryžosi statyti nuosavą muziejaus pastatą. Modernų statinį suprojektavo architektas Steponas Stulginskis, o lėšas aukojo visa Lietuva – nuo valstybės institucijų iki pavienių žemaičių.

Šiandien muziejaus fonduose saugoma daugiau nei 156 tūkstančiai eksponatų: archeologiniai radiniai, etnografiniai dirbiniai, tarpukario ir šiuolaikinės dailės kūriniai, baldai ir interjero detalės. Ypatingą vietą užima dvarų kultūros paveldas – autentiški daiktai iš Tiškevičių, Oginskių, Pliaterių, Gorskių dvarų, kurie muziejų pasiekė po 1940 m., kai dvarų turtas buvo perimtas valstybės ir perduotas saugoti kultūros įstaigoms.

2023 m. gruodžio 27 d. baigta išsami muziejaus renovacija pažymėjo naują „Alkos“ etapą: restauruotas pastato fasadas, atnaujinti langai, įrengtos šiuolaikinės ekspozicijų salės ir saugyklos, edukacinės erdvės vaikams, muziejus pritaikytas lankytojams su negalia, įdiegtos skaitmeninės ir interaktyvios ekspozicijos su multimedijos sprendimais.

Apsilankymas muziejuje – tai kelionė nuo seniausių laikų iki šių dienų. Čia susipina archeologija, etnografija, dailė, dvarų kultūra ir šiuolaikinis menas. Lankytojai gali rasti archeologinius radinius iš piliakalnių ir kapinynų, etnografinės buities ir amatų ekspozicijas, dvarų kultūros meno dirbinius ir interjerus, tarpukario bei šiuolaikinės dailės kūrinius.

Taip pat siūlomos specialios edukacinės programos vaikams, mokykloms, šeimoms.

Tai vieta, kur istorija prabyla žmogui suprantama kalba – vaizdu, šviesa, autentiškumu. Muziejus atveria duris visiems – tiek istorijos bei meno tyrinėtojams, tiek šeimoms, draugų kompanijoms ar kolektyvams, ieškančiams turiningo laisvalaikio. Lankytojus pasitinka parodos, edukacinės veiklos ir jauki aplinka.

Po renovacijos „Alka“ pasikeitė neatpažįstamai – išsiplėtė erdvės, ekspozicijos tapo interaktyvios, muziejus įgavo naują veidą.

Norėdami sužinoti, kaip ši virsmą mato patys muziejaus žmonės, pakalbino direktorę Eva Stonkevičienę.

Ji pasidalijo savo patirtimis, sunkumais ir džiaugsmiais, lydėjusiais atsinaujinimo procesą.

Kuris atnaujinimo etapas buvo sudėtingiausias ir kodėl?

Žemaičių muziejus „Alka“ su savo padaliniais pastaraisiais metais išgy-

veno turbūt patį didžiausią virsmą nuo muziejaus įkūrimo dienos: 2021 m.

P. Smuglevičiaus paveikslas jau yra tapęs Žemaičių muziejaus „Alka“ vizitine kortele

atnaujintas Žemaičių kaimo muziejus, jame įkurtos edukacinės erdvės, prabėgus porai metų visuomenei atverta Telšių ješiva, 2024 m. baigtas renovuoti Žemaičių vyskupystės muziejus Varniuose ir galiausiai praėjusių metų rudenį lankytojams atidarytos Žemaičių muziejaus „Alka“ Istorinės ekspozicijos durys.

Istorinės ekspozicijos atvėrimas muziejaus kolektyvui buvo ypatingas. Tie penkeri metai, kuriuos mes išgyvenome, buvo nepaprastai sunkūs.

Kiekvienų metų pabaigoje vieni kitiems suteikdavome viltį, kad kitamet bus lengviau. Deja, nebuvo. Kiekvienas etapas nuo muziejinio vertybių kraustymo iki biurokratinio procesų įgyvendinimo pareikalavo daug jėgų tiek fiziškai, tiek emociškai.

Negalėčiau išskirti nė vieno momento.

Žemaičių muziejaus „Alka“ direktorė Eva Stonkevičienė

Kokias naujoves lankytojai sutiko su didžiausiu susidomėjimu po renovacijos?

Didžiausią susidomėjimą lankytojams ir kelia pats muziejus bei atnaujinta istorinė ekspozicija, kurią kūrėme siekdami ne tik patraukliai ir profesionaliai pateikti informaciją, bet ir interaktyviai įtraukti žmones į pažinimo procesą. Įkvėpė Žemaitija, jos žemės, žmonės, kalba, praeitis, dabartis ir ateities perspektyvos.

Muziejus patrauklus visiems, besidomintiems Žemaitijos istorija. Čia dažnai užsuka švietimo bendruomenė, gidai, turistų grupės, neprasuka pro šalį ir vietiniai, todėl su naująja ekspozicija siekta nuoseklumo pristatant Žemaitijos regioną, transliuojant žinią, kad Žemaičių muziejus „Alka“ – svarbiausias Žemaitijos muziejus nuo archeologijos iki šiuolaikinio meno.

Lankytojai ypatingai domisi turtingu

archeologijos rinkiniu, atskleidžiančiu pirmųjų Žemaitijoje gyvenusių žmonių

pasaulį. Daug emocijų sulaukia Žemaitijos dvarų kultūros erdvė, kurioje pristatomos iš nacionalizuotų dvarų muziejui patekusios neįkainojamos meno vertybės – tikrasis „Alkos“ aukso fondas. Ekspozicijoje stiprias reakcijas kelia Netekčių salė, pasakojanti apie Sibiro tremtinius bei II pasaulinio karo išbandymus, o greta – partizanų bunkerio erdvė, vedanti lankytoją į pokario gyvenimus ir galiausiai į Atgimimo laikotarpį. Ne mažiau dėmesio sulaukia gamtos pažinimui skirta erdvė, kurioje sukurtas tikros gamtinės aplinkos išpūdis, bei unikali Medalių meno ekspozicija, apibendrinanti nueitą Žemaitijos istorinį kelią per asmenybes ir įvykius. Būtent šios naujovės – ekspozicijos nuoseklumas, interaktyvumas ir emocinis pasakojimas – tapo didžiausiu traukos objektu mūsų lankytojams po renovacijos.

Ar yra eksponatas, kurį laikote tikra muziejaus „širdimi“?

Per daugiau nei devyniasdešimtmetę veiklą mūsų muziejus sukaupe beveik 156 tūkstančius vertybių, tačiau tikra „širdimi“ vadiname pirmąjį eksponatą, užfiksuotą muziejaus gaunamų eksponatų knygoje – Šv. Jono Nepomuko skulptūrą, datuojamą 1849 metais. Apie 1860 m. ją iš griūvančios Daubiltės koplytėlės (Telšių r.) namo parsinešė Kalnėnų kaimo gyventojas Antanas Činskis ir muziejaus įkūrimo proga 1932 m. skulptūrą padovanojo muziejaus direktoriui Pranui Geniui. Šis kūrinys simboliškai žymi Žemaičių muziejaus „Alka“ rinkinių pradžią.

Muziejus, siekdamas tapti laisvalaikio praleidimo vieta įvairioms bendruomenės grupėms ekspozicijoje įrengė koncertų ir renginių salę, kuriai suteikė Pranciškaus Smuglevičiaus vardą.

Čia kiekvienas lankytojas galės pasigėrėti Žemaitijos dvarų paveikslais bei pagrindiniu akcentu 2024 m. restauruotu P. Smuglevičiaus paveikslu – „Agripina perkelia savo vyro Germaniko palaikus į tėvynę“, jau tapusiu Žemaičių muziejaus „Alka“

vizitine kortele.

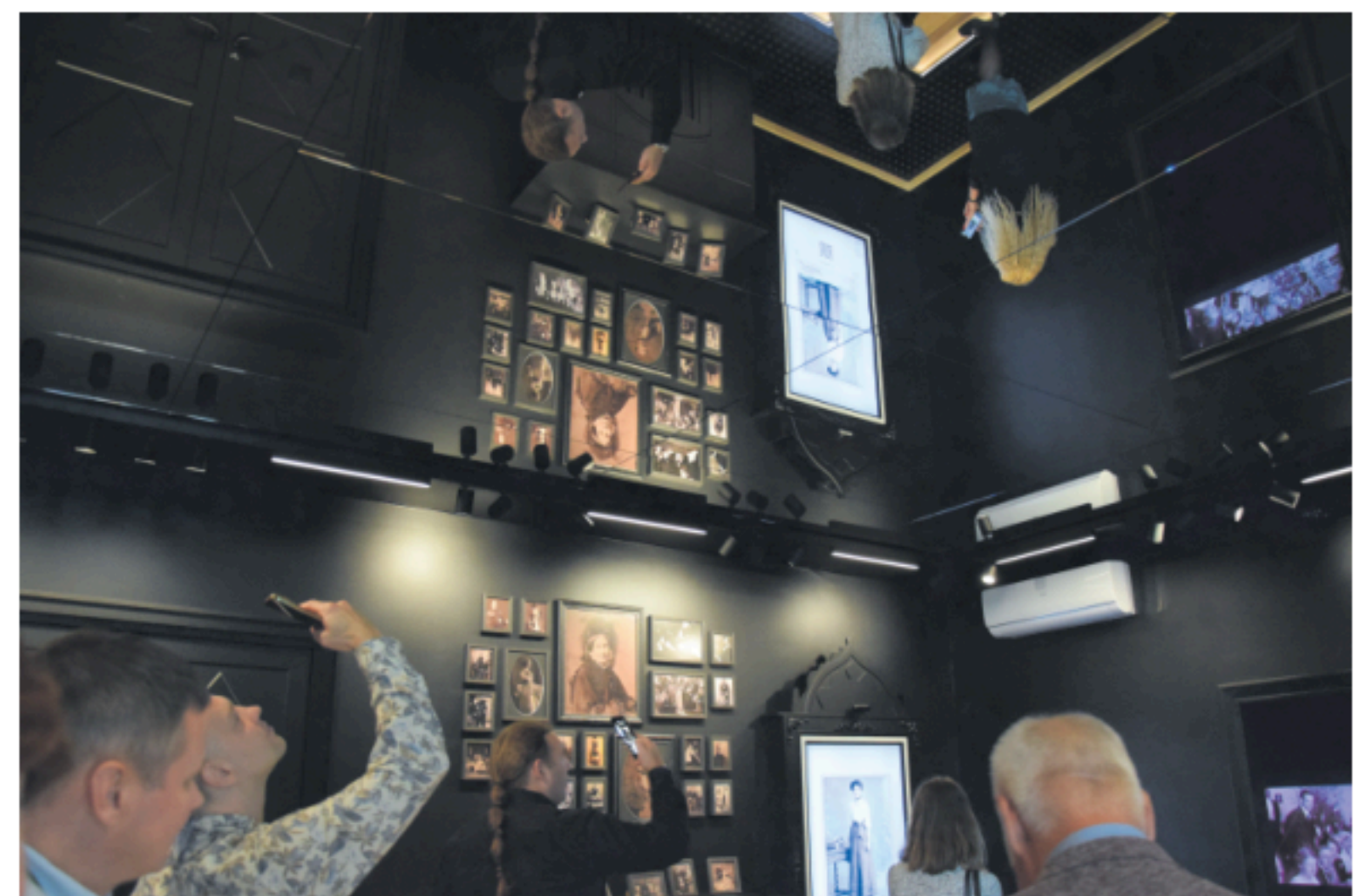
Pastebime, kad stipriausias reakcijas ir didžiausią išpūdį lankytojams palieka dvarų kultūros ekspozicija. Jei reiktų išskirti konkrečius eksponatus, tai būtų Venecijos Murano stiklo veidrodys, grafų Broel-Pliaterių ažuolinis bufetas ar Rietavo kunigaikščių Oginskių medžioklės kambario iš elnių ragų pagaminti baldai. Vienas favoritų – dvarų interakcijų ekspozicijoje esantis „stebuklingas veidrodys“, kuriame dirbtinio intelekto pagalba galima išvysti save dėvint XIX a. rūbus. Gana dažnai, apėję dalį muziejaus, žmonės teiraujami: „Ar meškų jau nebėra?“ Daugelis į muziejų sugrįžta su prisiminimais apie meškų iškamšas, kurios prieš renovaciją lankytojus pasitikdavo ekspozicijos pradžioje. Patikiname: meškos yra ir lankytojai būtinai jas ras.

Kaip keičiasi lankytojų įpročiai? Ar sulaukiate daug jaunimo, turistų iš užsienio?

Pastebime, kad daugelis ateina vedini smalsumo – palyginti, kaip muziejus pasikeitė po renovacijos. Kai kurie prisipažįsta čia buvę vaikystėje ar jaunystėje, o dabar sugrįžę pamato visai kitą vaizdą. Per metus apsilankė daugiau nei 16 tūkstančių žmonių, ir net penktadalis jų – jaunimas. Tai rodo, kad muziejus sugeba sudominti naująją kartą. Užsieniečių lankosi vis daugiau, ypač vasarą: dažniausi svečiai – lenkai ir latviai, tačiau turėjome lankytojų ir iš Vakarų Europos, JAV. Džiugu matyti, kad „Alka“ tampa ne tik regiono, bet ir tarptautinio susidomėjimo vieta.

Kokie yra Jūsų muziejaus ateities planai? Kokios naujovės laukia lankytojų?

Vienas naujausių sprendimų – 3D animuotas video pasakojimas apie muziejaus pastatą, kurį galima pamatyti net neižengus į vidų – pakanka nuskanuoti QR kodą. Ateityje sieksime dar labiau praplėsti veiklą: siūlyti naujas edukacijas, ekskursijas, rengti kūrybines dirbtuves, stiprinti ryšius su švietimo įstaigomis. Norime, kad muziejus būtų ne tik vieta, kur saugoma Žemaitijos istorija, bet ir gyvas kultūros židinys. Parodų erdvėje nuolat keisime temines parodas, pristatysime dar neatskleistus rinkinių lobius bei šiuolaikinio meno sąsajas su istorija. Mūsų tikslas – kad kiekvienas lankytojas rastų čia kažką artimo sau, nesvarbu, ar jis ieško istorijos, meno, ar

Lankytojų dėmesį traukia šiuolaikiškos ekspozicijos

naujų kultūrinių patirčių.

Jei dar nesilankėte – ateikite ir pajuskite, ką reiškia autentiška žemaitiška dvasia. Jei jau buvote – sugrįžkite ir pamatykite, kaip muziejus atgimė, kaip jis kalba šiuolaikiškai, bet su pagarba praeičiai.

Adresas: Muziejaus g. 31, Telšiai. Darbo laikas: antradieniais–penktadieniais nuo 9 iki 18 val., šeštadieniais–sekmadieniais nuo 11 iki 18 val. Nemokamas lankymas – kiekvieno mėnesio paskutinį sekmadienį.

Daugiau informacijos: muziejusalka.lt

Degaičių parko takais

Degaičių dvaro sodybos parkas, isikūręs Degaičių kaime, vos už 6 kilometrų nuo Telšių – vienas vertingiausių Žemaitijos žaliųjų kampelių. Nė veltui nuo 2017 m. jis įtrauktas į valstybinės reikšmės parkų sąrašą. Tai vieta, kur gamta dera su žmogaus kūrybiškumu: netaisyklingas tiesių alėjų ir vingiuotų takų raizginytis veda pro šešis tvenkinius, sporto ir žaidimų aikšteles, vasaros estradą bei bažnyčią. Parke galima rasti informacines lenteles prie medžių lietuvių ir lotynų kalba. Orientuotis padeda ir speciali parko schema.

Parkas kadaise priklausė dvarui, o jo ištakos siekia XIX a. pabaigą, kai carinės Rusijos laikotarpiu žemė tapo reprezentacine dvaro dalimi ir buvo apsodinta želdiniais. Tikslėsių duomenų, kas projektavo parką, neišliko, bet žinoma, kad po Pirmojo pasaulinio karo jį iš banko įsigijo Liaugaudų broliai – jie ūkininkavo, bet vertingus medžius ir krūmus išsaugojo. XX a. viduryje šis kampelis buvo apleistas, apžėlęs ir priminė užmirštą erdvę. Tačiau 1972 m. mokytojas, dailininkas ir dendrologas Adolfas Kišonas ėmėsi didžiojo darbo. Su talkininkų pagalba jis atnaujino alėjas, atgaivino tvenkinius, genėjo senuosius medžius ir kūrė naujas erdves. A. Kišonas parką matė kaip gyvą paveikslą – kiekvienas medis ir takas jo rankose tapo potėpiu, kuriančiu harmoningą visumą. Šiandien ši erdvė – gyva gamtos ir žmogaus kūrybiškumo dermė. Šiame parke auga daugiau nei 300 rūšių medžių. Greta vietinių senbuvų čia randa vietą ir iš tolimų kraštų atkeliavę augalai: dygiosios eglės, kedrinės pušys, raudonlapiai bukai, platanalapiai ir raudonieji klevai, gelsvažiedžiai tulpmedžiai. Išpūdj palieka ir amerikietiškoji stambialapė liepa – jos milžiniški lapai slepiasi prie pat kamieno, tarsi saugodami seną paslaptį. Parką puošia daugiau nei šimtas gėlių rūšių – nuo laukinių tulpių, purienų, našlaičių iki vandens lelijų, plūduriuojančių tvenkiniuose. Visa tai suteikia parkui gyvumo, spalvų ir natūralaus žavesio kiekviename žingsnyje.

Parko simboliu tapo milžiniškas, net

Degaičių parke orientuotis padeda schema

1800 kg sveriantis dviratis, sukurtas vietos bendruomenės ir meistro Albino Rimkaus iniciatyva. Šis gigantas jau yra pelnęs Lietuvos nacionalinį rekordą kaip sunkiausias važiuojantis dviratis ir gerokai lenkia ankstesnį, Gineso rekordų knygoje įrašytą, modelį, todėl dabar laukia oficialaus Gineso rekordų patvirtinimo, kuris atvertų jam kelią į pasaulinį pripažinimą. Dviratis gali važiuoti pirmyn ir atgal iki 10 km/h greičiu, neturi stabdžių, todėl stabdomas... akmeniu po ratu. Degaičiai garsėja ir Tulpmedžio žydėjimo švente, vykstančia vasarą. Tuomet parkas prisipildo šurmulio: vyksta žvejų varžybos, sporto rungtys, koncertai, knygų pristatymai, vietos menininkų parodos. Neapsieinama ir be skulptūrų atidengimų bei atlaidų šalia esančioje Degaičių Sv. apaštalo Petro ir Pauliaus bažnytytėlėje. Vienas išpūdingiausių akcentų – kalvio Evaldo Rimkūno sukurtos tulpmedžio formos atminimo sagos, kurios įteikiamos parko puoselėtojams. O akmeninės skulptūros su išraiškingais veidais, sukurtos Telšių krašto menininko, akmens skulptoriaus Stanislovo Jogmino, lyg kalba apie žmogaus ir gamtos santarvę.

Degaičių parkas sulaukia daug šiltų

lankytojų atsiliepimų. Parko lankytoja

Edita dalinasi: „Nuostabus parkas, kurį ikūrė ir puoselėjo gerbiamas Adolfas Kišonas! Parke gausu įvairių medžių, krūmų ir gėlių. Įrengti takeliai, suolai, tvenkinys, yra skulptūrų. Bevaikstant juntama, kad parkas puoselėjamas su didele meile ir atidumu.“ Turistė Jolita priduria: „Graži, sutvarkyta vieta ramiam pasivaikščiavimui medžių pavėsyje, gėlių apsuptyje. Maksimaliai išsaugotas natūralus kraštovaizdis. Turint laiko ir noro, galima susipažinti su medžių įvairove. Centrinėje parko dalyje esantis stendas padės susigaudyti, jei tikrai norėsis sužinoti kokį medį prieš save matote.“ Degaičių parke apsilankęs Gintas taip pat gyrė: „Gražus parkas pasivaikščiavimui. Tvarkomas ir prižiūrimas. Parkas buvo pradėtas kurti jau XIX a. pabaigoje. Yra automobilių stovėjimo aikštelė.“ Degaičių dvaro parkas – ne tik gamtos ir istorijos lobynas, bet ir bendruomenės kūrybiškumo šventovė. Jei dar nesate čia buvę, kviečiame apsilankyti, pasivaikščioti po žalumų apsupą parką, pasimėgauti ramybę, gėrėtis įvairove ir net paminti milžinišką dviratį – čia kiekvienas atras savo gamtos oazę.

Garsusis Degaičių parko dviratis

**ŽEMAITIŠKŲ
PATIEKALŲ
DEGUSTACIJA**

**UŽSISAKYKITE
+370 618 63448**

www.birzuvenudvaras.lt

Biržuvėnų dvaras

MENŲ IR EDUKACIJŲ CENTRAS

- Ekskursijos
- Degustacijos
- Edukacijos

Tel. +370 699 88229, +370 618 63448

Pokalbis su Romualdu Inčirausku: Telšių veidas per meną

(Atkelta iš 1 psl.)

Jūs esate sukūręs daugybę Telšių miesto ženklų, informacinių stulpų, skulptūrų, medalių.

Ar galite papasakoti apie savo darbus?
Mano darbai Telšiuose atsirado natūraliai, per ilgus metus. Pradėjau nuo informacinių stulpų 1985-aisiais, vėliau buvo Telšių K. Pranauskaitės viešosios bibliotekos durys, 1991-aisiais – laikrodžio meška Turgaus aikštėje. Didžioji Žemaičių siena – apleista, tarybiniais laikais apkabinėta plakatais – buvo sutvarkyta. Kai kilo idėja ją papuošti meno ženklais, įprasminančiais Žemaitijos istoriją, šešias plokštumas joje kūriau aš. Turiu medalių „žydukų“ seriją, skirtą įamžinti žydų bendruomenę Telšiuose, yra Rotušės šulinys, skulptūros Durbės mūšiui atminti, „Džiugo sūris“ ir, žinoma, Telšių Šv. Antano Paduviečio katedros durys. Visi šie darbai man svarbūs, kiekvienas turi savo istoriją ir ryšį su miesto žmonėmis. O ar esate girdėję apie menų kapines? Žinote, kur jos yra? Ten kremuojami neišsipildę meno kūriniai. Tarp jų – ir du mano maketai. Stebėti šį procesą įdomu, tarsi suteiki kūriniams simbolinį pabaigos ritualą.

Kuris darbas Jums yra brangiausias ar svarbiausias iš visų kūrinių? Kodėl?

Neabejotinai – Telšių Šv. Antano Paduviečio katedros durys. Tai pats

2023 m. Romualdas Inčirauskas buvo pagerbtas lauro lapų vainiku už meno ženklus Telšiuose

kurti dalimis, neturint galimybės matyti visumos. Per tris metus, net pasiėmęs vienus metus atostogų akademijoje (Vilniaus dailės akademijos Telšių fakultetas), sukūriau 450x250 cm reljefinę kompoziciją. Durys sudarytos iš keturių segmentų, vaizduojančių Žemaitiją iki krikšto, Žemaitijos

iš karto patiko. Pamačiau, kaip iš tokios medžiagos galima sukurti kažką tvirtą, bet kartu lankstų, suformuoti įvairias formas. Pačioje pradžioje piešdavau maketus, eskizus – stengiausi vizualizuoti, kaip atrodys kūrinys, kaip žais šviesa ant metalo paviršiaus. Laikui bėgant, vis mažiau reikėdavo eskizų – tiesiog matai medžiagos galimybes, supranti, ką gali iš jos išgauti, ir viską darai rankomis. Patirtis čia labai svarbi – tik ją įgijęs gali sukurti tai, kas tikrai išskirtina. Kitamet švėsiu savo kūrybos 50-metį, ir žinau, kad kiekviena šių metų akimirka padėjo man suprasti, ką gali metalas, o ką turi idėti kūrėjas.

Ką Jums reiškia kurti Telšiams?

Čia gyvenu, čia atsirado poreikis kurti. Aš ir Taline kūriau, bet čia kitaip – atsirado konkrečių užsakymų, pasiūlymų. Kūryba tampa natūraliu gyvenimo ritmu, čia matau tiesioginį ryšį su miesto žmonėmis, studentais, miesto istorija. Man svarbu, kad mano darbai mieste nebūtų tik dekoracija – kad jie gyventų, įkvėptų, bendrautų su miestiečiais ir svečiais.

Prieš porą metų Amerikos numizmatikos asociacija Jus įvertino už viso gyvenimo darbus medaliu mene.

Ką Jums reiškia toks pripažinimas?
Nemėgstu girtis, bet savaime suprantama, kad džiaugiuosi ir didžiuojuosi, būdamas tarp geriausiųjų. Gavau sidabrinį medaliuką ir 25 dolerių premiją. Kaip pats mėgstu pajuokauti, tai – mano didžiausia gyvenimo premija. Be to, tiek Lietuvoje, tiek tarptautiniuose medalių konkursuose pelnavu prizines vietas, nuskinu laurų vainikus – smagu būti pripažintam ir įvertintam, bet tikroji prasmė man visada buvo kūryba, o ne apdovanojimai.

Kaip gimė Jūsų sumanymas kurti žydų bendruomenei skirtus medalius ir ką jais norėjote pasakyti?

Viskas prasidėjo nuo pastato Telšiuose, kurio langai buvo užkalti lentomis – man sakė, kad tai buvusi Rabinų

mokykla. Pradėjau domėtis, tyrinėti, ir gimė mintis sukurti medalių projektą. Man, kaip tikinčiam žmogui, skaitančiam Senąjį Testamentą ir besidominčiam istorija, buvo svarbu atkreipti dėmesį į tarpukariu Telšiuose gausiai gyvenusią, kūrybingą žydų bendruomenę, kurios indėlis ilgą laiką buvo tarsi pamirštas. Gavau stipendiją ir dvejus metus nuoširdžiai dirbau prie šio projekto – sukūriau 20 medalių. Dabar jie saugomi įvairiose vietose: Anykščiuose, Prancūzijoje, Niujorke, tačiau svarbiausia man yra tai, kad Telšiuose žmonės juos priima su pagarba, saugo ir žiūri kaip į savo miesto istorijos dalį. Daugelis tuomet sakė: „Kam tu čia dedi? Pavogs, nuplėš, nuneš...“ Tačiau visi kūriniai liko savo vietose – žmonės juos prižiūri kaip savą turtą.

Kuris iš Jūsų Telšių kūrinių, jūsų nuomone, labiausiai patinka vaikams?

Tikriausiai sūris su auksiniu peliuku prie sūrio namų „Džiugas“. Vaikai jį glosto, pasitrynę nosytę, gali patikėti stebuklu. Šis mano kūrinys, kaip ir daugelis kitų, turi humoro prieskonį.

Jei turėtumėte galimybę surengti ekskursiją po „savo“ Telšius, nuo ko pradėtumėte?

Pradėčiau nuo pirmųjų savo darbų – informacinių stulpų. Tada – Katedros aikštė su Šv. Antano Paduviečio reljefinėmis durimis. Toliau – Rotušės šulinys su keturiomis meškomis, po to – Didžioji Žemaičių siena. Ekskursiją užbaigčiau Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnytelėje, kur galima rasti keletą mano darbų. Kiekviena vieta turi savo gyvastį, žmonių prisilietimus, istoriją – smagu matyti, kad tiek telšiskiai, tiek miesto svečiai grožisi ir liečia kūrinius.

Ką palinkėtumėte turistui, pirmą kartą atvykusiam į Telšius?
Pirmiausiai – žiūrėti atidžiai. Telšiai nėra miestas, kur viską pamatai iš karto – kiekviena aikštė, kampas turi savo paslaptį ir meno ženklus. Nepražiopsokite miesto kūrinių: mano darbai, studentų kūriniai, „Žemaitijos gaublys“, miesto maketas akliesiems, „Septynios miesto kalvos“, „Meškutės“ ant tiltelių prie Mascio ežero.

Ir užbaigiant mūsų pašnekesį: kuo Jūs gyvenate šiandien?
Vaikštau po miestą, matau savo ir studentų darbus, kaip jie įsilieja į miesto gyvenimą, ir stebiu, kaip žmonės grožisi jais. Nors nuo rugsėjo nebedėstytojauju Vilniaus dailės akademijoje, aš vis tiek esu Akademijos dalimi – ten mano dirbtuvėlės, stebiu studentus, kaip jie kuria ir auga. Per 90 semestrų išleidau šimtus studentų, ir mano širdis didžiuojasi jais. Be to, turiu savo mažą kūrybinį pasaulį – tapau, rašau trielius. Jų jau turiu apie 300 ir galvoju kada nors išleisti knygelę, kad pasidalinčiau savo mintimis ir poezija.

Telšiai – tai miestas, kur kiekvienas meno kūrinys turi savo istoriją ir ryšį su žmonėmis. Todėl turistui palinkėčiau ne tik stebėti, bet ir įsijausti, paliesti, pajusti miesto pulsą – jis gyvas, spalvingas, kupinas pasakojimų.

Dėkojame už pokalbį.

R. Inčirauskas yra pelnęs daugybę apdovanojimų

didžiausias mano darbas, prie kurio praleidau daugiausiai laiko ir širdies atidaviau. Žiūrėdamas į Florencijos Šv. Jono baptisterijos duris, dekoruotas Senojo ir Naujojo Testamento scenomis, galvojau: „O kodėl Lietuvoje negalėtų būti panašaus užmojo?“ Grįžus po mėnesio, tuometis architektas pasiūlė man užsiimti Šv. Antano Paduviečio katedros durimis, ir aš nedvejodamas sutikau. Kūrybos procesas buvo sudėtingas – visa kompozicija netilpo mano nedidelėje studijoje, teko

krikštą, Žemaičių vyskupystės istoriją ir Telšių vyskupiją, juos vainikuoja Dievo Avinėlio skulptūra. Kaip jau minėjau, darbas buvo sudėtingas, bet kiekviena detalė gimė su meile ir atsakomybe už Žemaitiją. Kūrybos metu nuolat galvojau apie istoriją ir apie miesto bei žmonių ryšį su šiuo kūriniu – tai tikrai mano „didžiausias medalis“.

Kada supratote, kad metalas taps jūsų pagrindine kūrybine medžiaga?

Labai seniai – man buvo apie 16 metų. Tuomet pirmą kartą rimtai susidūriau su aliuminio konstrukcijomis, ir man tai

**KALĖDŲ SENELIO
REZIDENCIJOS ATIDARYMAS
BIRŽUVĖNŲ DVARE
LAPKRIČIO 28 D.
Daugiau informacijos: visit.telsiai.lt**

Leidėjas – Žemaitijos turizmo informacijos centras

Turgaus a. 21, LT-87122, Telšiai
El. paštas turizmocentras@telsiai.lt
visit.telsiai.lt
+370 618 63448

Leidžiamas 1 kartą per ketvirtį
Tiražas – 8000 egz.

Spausdino „Vakarų spaustuvė“

ŽEMAITIJOS TURIZMO
INFORMACIJOS CENTRAS